

<https://doi.org/10.52387/1811-5470.2023.4.02>
 CZU:159.942.5.072.4

ANXIETATEA ȘI FACTORII CE O CONDIȚIONEAZĂ LA ELEVII DIN CICLUL GIMNAZIAL¹

Iulia RACU,

doctor habilitat în psihologie, conferențiar universitar,
 Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău,
 ORCID ID: 0000-0002-9096-7121

Rezumat: Articolul prezintă rezultatele unei cercetări experimentale a anxietății și a factorilor ce o condiționează la elevii din treapta gimnazială. Ca lot experimental am selectat 100 de elevi din clasele a V-a – a VIII-a. Pe întregul lot experimental am administrat Scala de manifestare a anxietății pentru copiii / Scala manifestării anxietății Taylor și Metoda de examinare a încrederii în sine (V. Romek). Ca finalitate a cercetării conchidem că anxietatea se întâlnește foarte frecvent la elevi (52% demonstrează nivelurile moderat și ridicat de anxietate). Anxietatea ridicată predomină la eleve comparativ cu elevii. Ca factori determinanți ale anxietății am evidențiat o încredere în sine și un curaj social scăzute. De asemenea, elevii cu anxietate manifestă nivel scăzut și moderat de inițiere a contactelor sociale.

Cuvinte-cheie: anxietate, elevi, eleve, factori ai anxietății.

ANXIETY AND ITS DETERMINANTS AT PUPILS FROM GYMNASIUM

Abstract: The article presents the results of an experimental research on anxiety and its psychosocial determinants at pupil from gymnasium. As a sample we selected 100 pupils from 5th till 8th class. On all pupils we applied the following teste: Children Anxiety Manifest Test, Taylor Manifest Anxiety Scale and Self-confidence test by V. Romek. As results we established that anxiety is a characteristic for pupils (52% of pupils have a moderate and high level of anxiety). Anxiety is more particular for girls than for boys. As determinants of anxiety we highlighted a low level of self-confidence and courage. Also, for pupils with anxiety are specific a low and moderate level of initiation of social contacts.

Keywords: anxiety, boys, girls, anxiety factors.

Introducere. În ultimii ani, varii organizații și instituții internaționale semnalează cu îngrijorare numărul tot mai mare de persoane afectate de anxietate. Organizația Mondială a Sănătății evidențiază în 2017 că peste 264 de milioane de adulți la nivel mondial se caracterizează prin anxietate. Asociația de Anxietate și Depresie din SUA, în 2020, prezintă că peste 30% din toți adulții vor trăi o tulburare de anxietate la un anumit moment din viață. Totodată vom menționa că anxietatea nu afectează doar populația adultă, ci și copiii și adolescenții. Pandemia de Covid-19, precum și perioada post pandemică condiționează creșterea numărului de copii și ado-

lescenți ce experimentează anxietate. Trăirea anxietății de către copii și adolescenți prezintă riscuri importante pentru sănătatea mintală a generației în creștere [5, 6].

Etimologic, termenul de „anxietate” provine din latină (*anxietas*) și semnifică o experiență ce are următoarele consecințe: agitație, nesiguranță, frică și spaimă. Începând cu 1771 acest termen este identificat în dicționare. Astăzi anxietatea este definită integrativ fie ca o stare, fie ca o trăsătură. Anxietatea – stare de obicei apare într-o anumită circumstanță concretă, este de o durată scurtă, și se întâlnește în viața fiecărui individ, în timp ce anxietatea – trăsă-

¹ Articolul este elaborat în cadrul proiectului de cercetare instituțională *Bazele teoretice și metodologice ale asigurării activității psihologice în sistemul de învățământ general din perspectiva abordărilor societale contemporane*. Cifrul: 20.80009.1606.10.

tură este o constantă stabilă și statornică ce se regăsește în personalitatea umană și care condiționează anumite reacții și comportamente [2, 5, 6].

Metodologia cercetării. Conform celor expuse propunem pentru cercetarea noastră experimentală următorul scop: *evidențierea modului de manifestare a anxietății la elevi și eleve, precum și precizarea factorilor care contribuie la apariția și instalarea anxietății la aceștia.*

Pentru a stabili cum se manifestă anxietatea și care sunt factorii care o condiționează la elevi am selectat și aplicat următoarele instrumente de psihodiagnostic: *Scala de manifestare a anxietății pentru copiii / Scala manifestării anxietății Taylor și Metoda de examinare a încrederii în sine (V. Romek)* [4]. Lotul experimentului a fost constituit din 100 de copii din clasele a V-a, a VI-a, a VII-a și a VIII-a dintr-un liceu din municipiul Chișinău. Elevii incluși în lotul nostru experimental erau cu vârsta cuprinsă între 10 și 15 ani.

Rezultate și discuții. Inventarele psihodiagnostice ce măsoară anxietatea pun în lumină existența nivelurilor redus, moderat și ridicat de anxietate la elevi. Incidența anxietății în rândul elevilor (pentru

toate clasele V-a, a VI-a, a VII-a și a VIII-a) sunt ilustrate în figura 1.

O bună parte din elevii din lotul experimental (aproape jumătate din ei) (48%) manifestă anxietate redusă. Acești elevi prezintă stabilitate și echilibru psihic și emoțional. Evidențiem la ei un comportament calm, liniștit și relaxat. Anxietatea în așa intensitate este considerată normală și necesară, constituind o protecție în fața anumitor pericole și amenințări.

Peste 52% din elevi au anxietate moderată (37%) și ridicată (15%). Elevii ce experimentează anxietatea în aceste niveluri de intensitate se simt încordați și crispați fizic și psihic în diverse situații și circumstanțe: afirmarea propriilor capacități și potențial, comunicarea cu semenii și cu adulții, sau în anumite situații particulare ce țin de mediul școlar (concursuri, evaluări, examene, etc.). Este posibil ca la unii elevi, în această etapă a dezvoltării (preadolescența) anxietatea deja să fie o trăsătură cristalizată de personalitate și aceștia să perceapă lumea înconjurătoare drept una amenințătoare și înspăimântătoare.

În continuare vom prezenta incidența manifestării anxietății la elevi și eleve (figura 2).

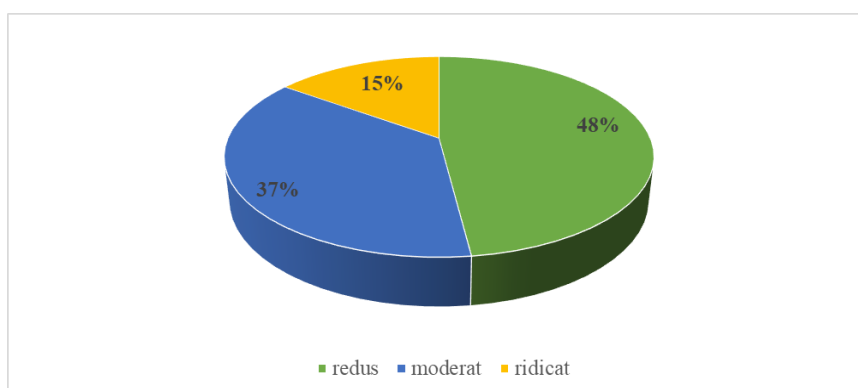

Figura 1. Datele pentru variabila anxietate la elevi (%)

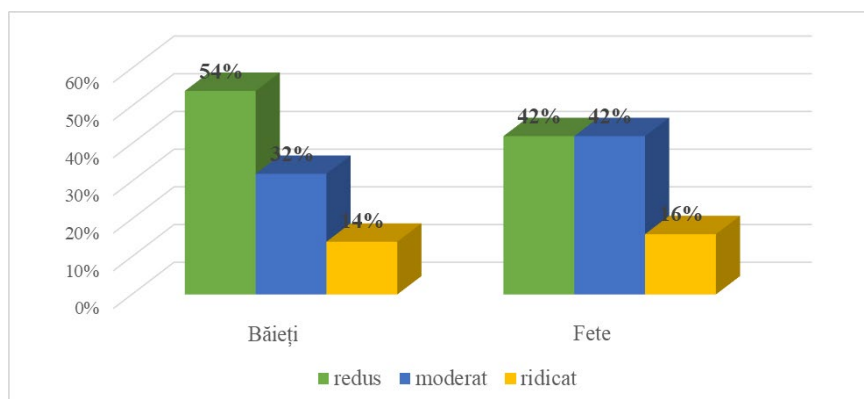

Figura 2. Datele pentru variabila anxietate la elevi și eleve (%)

În concordanță cu frecvențele din figura de mai sus evidențiem pentru nivelurile de anxietate la elevii următoarea repartizare: peste jumătate din elevii din lotul experimental au anxietate redusă (54%), în același timp 32% și 14% din elevii se caracterizează prin anxietate moderată și ridicată.

La elevele din lotul experimental evidențiem o distribuție diferită de rezultate: 42% din eleve prezintă anxietate redusă și moderată. Pentru 16% din eleve este specifică anxietate de intensitate ridicată. *Aplicarea testului U Mann-Whitney ne permite să evidențiem diferențe semnificative la nivel statistic între rezultatele elevilor și cele ale elevelor pentru variabila anxietate ($U=159,5$, $p\leq 0,01$), cu rezultate mai mari pentru eleve. Vom concluziona că elevele sunt mai anxioase comparativ cu semenii lor, elevii.* Diferența consemnată o vom explica printr-o sensibilitate mai mare a preadolescentelor în fața modificărilor de vârstă (biologice, cognitive și psihosociale) precum și în fața noilor provocări sociale [1, 3, 5, 6, 7].

Pentru a examina care sunt factorii care condiționează apariția și instaurarea anxietății la elevii am analizat câteva componente ale personalității acestora (încrederea în sine și curajul social), precum și modul în care elevii comunică și interrelaționează cu semenii (inițierea contactelor sociale). A fost posibil să evaluăm aceste dimensiuni: încrederea în sine, curajul social și inițierea contactelor sociale prin administrarea pe tot lotul experimental a *Metodei de examinare a încrederii în sine* (V. Romek).

Elevii din treapta gimnazială cu nivelurile redus, moderat și ridicat de anxietate au niveluri diferite ale încrederii în sine (ÎS). Frecvențele elevilor cu niveluri distincte de anxietate pentru componenta personalității (ÎS) pot fi vizualizate în figura 3.

La elevii cu nivelurile redus și moderat de anxietate întâlnim ÎS medie și înaltă; (astfel în rândul

elevilor cu anxietate redusă, 54,04% prezintă ÎS medie, iar 45,95% din acești elevi au o ÎS înaltă; în cazul elevilor cu anxietate moderată evidențiem că 44,44% din ei au o ÎS medie și 55,56% din ei prezintă o ÎS înaltă). Pentru elevii cu nivel ridicat de anxietate situația este alta: astfel 3,70% din elevii manifestă o ÎS scăzută, peste jumătate din elevii (68,52%) prezintă o ÎS medie, iar 27,78% din elevii demonstrează o ÎS înaltă.

Cu scopul de a stabili interrelația între variabilele anxietate și încrederea în sine la elevii din treapta gimnazială am calculat coeficientul de corelație (Bravais-Pearson).

Tabelul 1. Rezultatele calculului coeficientul de corelație între variabilele anxietate și încredere în sine după Bravais-Pearson

Variabilele	Coeficientul de corelație	Pragul de semnificații
Anxietate / Încredere în sine	$r=-0,29$	$p\leq 0,01$

Coeficientul de corelație obținut între variabilele anxietate și ÎS ($r=0,29$, $p\leq 0,01$) ne permit să evidențiem existența unei interrelații între anxietate și ÎS la elevii. O anxietate ridicată este determinată de o ÎS de nivel scăzut și mediu.

Încă o componentă a personalității studiată este curajul social. Frecvențele elevilor cu diferite niveluri de anxietate pentru componentă a personalității, curajul social (CS) sunt prezentate în figura 4.

În concordanță cu distribuția din figura de mai sus elevii prezintă preponderent nivelurile scăzut și mediu al CS. Astfel elevii cu nivel redus de anxietate dau dovadă: 64,87% manifestă CS scăzut, 32,43% din elevii au CS de nivel mediu. Un număr foarte mic de elevii (2,70%) demonstrează CS înalt. La elevii cu nivel moderat de anxietate întâlnim doar

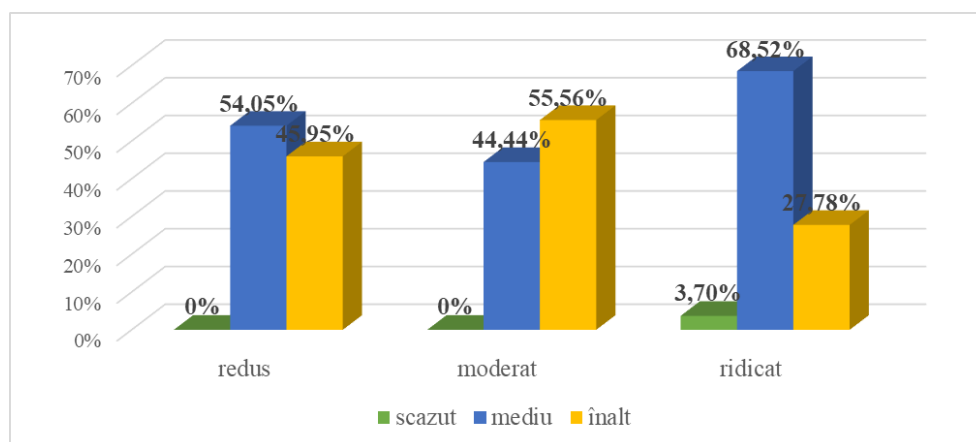

Figura 3. Datele pentru componenta personalității (ÎS) cu niveluri distincte de anxietate (%)

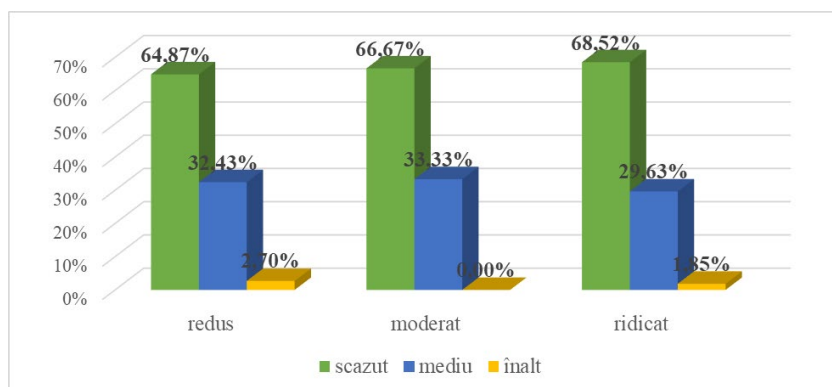

Figura 4. Datele pentru componenta personalității (CS) la elevii cu niveluri distincte de anxietate (%)

următoarele niveluri de CS: nivel scăzut (66,67%) și nivel mediu (33,33%). Pentru elevii cu nivel ridicat de anxietate atestăm că frecvențele se distribuie în următorul mod: 68,52% din elevi au CS scăzut, 29,63% din elevi prezintă CS mediu, în timp ce la 1,85% din elevi atestăm CS social înalt. Vom puncta aici că elevii din treapta gimnazială cu nivel ridicat de anxietate se caracterizează prin CS scăzut.

Alături de componentele personalității (ÎS și CS) am investigat modul de comunicare și interrelaționare a elevilor cu semenii săi. Rezultatele pentru inițierea contactelor sociale (ICS) la elevii cu diferite niveluri de anxietate sunt ilustrate în figura 5.

La elevii cu anxietate redusă, moderată și ridicată observăm frecvențe distincte pentru ICS. La cei cu anxietate redusă frecvențele oscilează în jurul nivelului mediu de ICS (43,24%), în timp ce la 35,14% din elevi și 21,62% din elevi atestăm nivelul scăzut și înalt de ICS. Cei mai mulți dintre elevii cu anxietate moderată prezintă nivel scăzut de ICS (44,45%); la 22,22% din elevi evidențiem nivel mediu de ICS și la 33,33% din elevi se înregistrează nivel înalt de ICS. În cazul elevilor cu anxietate ridicată avem următoarea distribuție de frecvențe: 35,19% din

elevi au nivel scăzut de ICS, 44,44% din elevi manifestă nivel mediu de ICS și 20,37% din elevi se caracterizează prin nivel înalt de ICS. Vom conchide că elevii cu nivel ridicat de anxietate demonstrează în mod accentuat nivel scăzut și mediu de ICS.

Concluzii. În conformitate cu rezultatele studiului manifestării anxietății și a factorilor ce o condiționează la elevii din treapta gimnazială vom enunța următoarele constatări esențiale: anxietatea este caracteristică unui număr destul de mare de elevi investigați. Peste 52% din elevi au anxietate moderată și ridicată. O anxietate mai accentuată evidențiem la eleve. Anxietatea ridicată la eleve se poate fi explicată printr-o vulnerabilitate și fragilitate mai mare a acestora vizavi de multitudinea de schimbări legate de specificul vârstei preadolescente, precum și de diferite provocări din societatea contemporană.

Ca factori ce provoacă prezența anxietății la elevi am stabilit anumite componente ale personalității (ÎS și CS), precum și modul elevilor de a comunica cu alți elevi (ICS). Anxietatea accentuată a elevilor este determinată, pe de o parte, de o ÎS și un CS scăzut, iar, pe de altă parte, de nivelurile scăzut și mediu de ICS.

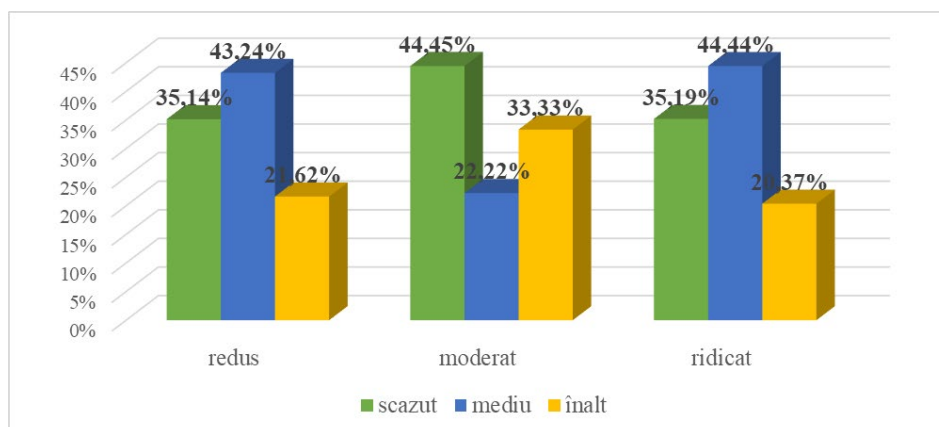

Figura 5. Datele pentru ICS la elevii din ciclul gimnazial cu diferite niveluri de anxietate (%)

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. BADEA, E. *Caracterizarea dinamică a copilului și adolescentului (de la 3 - 17/18 ani) cu aplicație la fișa școlară*. ed. a II-a ad. București: Tehnica. 1997. 204 p. ISBN 973-31-0898-7.
2. ECKERSLEYD, J. *Copilul anxios. Adolescentul anxios*. tr. de B. Chircea. Prahova: Antet XX Press. 2005. 111 p. ISBN 973-636-195-0.
3. PAPALIA, D., WENDKOS OLDS, S., DUSKIN FIELDMAN, R. *Dezvoltarea umană*. tr. de A. Mîndrilă-Sonetto. București: TREI. 2010. 644 p. ISBN 978-973-707-414-0.
4. RACU, IU., LOSÎI, E. *Activitatea psihologului cu copiii și adulții*. Chișinău: UPS „Ion Creangă”. 2018. 183 p. ISBN 978-9975-46-381-2.
5. RACU, IU. *Psihologia anxietății la copii și adolescenți*: Monografie. Ed. a 2-a rev. și adăugită. Redactor științific: Racu Ig.,- Chișinău: Tipogr. UPS „Ion Creangă”. 2021. 309 p. ISBN 978-9975-46-521-2.
6. STANCIU, M. *Emoțiile negative la adolescenți și modalități de diminuare*. Teză de doctor în psihologie. Chișinău: CEP UPS „Ion Creangă”. 2023. 236 p. C.Z.U: 159.922.8(043.3).
7. VERZA, E., VERZA, F. *Psihologia copilului*. București: TREI. 2017. 556 p. ISBN 978-606-40-0237-2.